

μική, η δριστική ευθύνη την κυβέρνηση. Καί προε-
βμε την κυβέρνηση, πώς η
ίκη των φοιτητών θα προκα-
τήν αποφασιστική αντίδραση
του δημοκρατικού κόσμου.

δημοκρατική παράταξη είναι
ροστώτης των αγώνων των
ών. Βρίσκεται στο πλευρό
Υπόσχεται πώς με τη συν-
κή νίκη της τόν Μάη, θα
ρήση άμεσα στην αποκατά-
στην εδραίωση των ακαδη-
ελευθερία. Γιατί ακαδημαί-
αυθερία, φοιτητικός συνδικα-
και Δημοκρατία είναι έν-
άλληλέςνεντες».

σχετικές δηλώσεις του, δ
ιουλεντικός εκπρόσωπος της
κ. 'Ηλιο τονίζει τα εξής:

σταδικάζομε την παραπομπή
ουδαστών του Πανεπιστημίου
λονιών σε πειθαρχικό συμ-
, γιατί άσκησαν τά συνδικα-
ά τους δικαιώματα»

αλευταί της ΕΔΑ κατέθεσαν
ώτησιν εις τήν Βουλήν.

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ιαφώτιση έ σύστημα

ός απ' όλους, οι γονείς,
κολείο, ή ή παρέα θα μη-
τό παιδί στο σεξουαλικό
θητο; Στην πράξη γίνεται
ελευταίο. Με κυνισμό, πρω-
γίες και επιδείξεις προώ-
καζανοθισμού, οι πιό έμπει-
ής συντροφιάς, αναλαμδά-
τή θεωρητική ζενάγηση
έφθων στους αίσθησιακούς
ους.

τόλμα ενημερωμένα αγό-
και κορίτσια. Τόσο όμως ώ-

Καί όταν άφνη τον Ντρεύφους
ήσυχω, έτρεχε στη γυναίκα του. 'Η
κυρία Ντρεύφους είχε κι' εκείνη
τό μεριδίό της στη δοκιμασία. 'Η
αγωνία της ήταν πλκωμένη από
τό πιό πυκνό μυστήριο. Δεν της
λέγανε τί συμβαίνει, πού είναι ό
σύζυγός της, τί είχε κάνει. Τό μό-
νο πού της άνακαινώσανε, χωρίς
έχνος ανθρωπιάς, ήταν πώς ό άν-
δρας της είναι ό τελευταίος των
αθλίων — Ένα σκυλίκι πού θα-
πρεπε νά συχαθί κανείς και νά τό
πατήση. Τής απέκάλυπταν ότι δεν
ήταν καθώς τόν φανταζότανε. "Ότι
ό λοχαγός Ντρεύφους έκανε «δι-
πλή ζωή». Τόν θαρρούσε τύπο κα-
λού οικογενειάρχη;... "Όχι, είχε
λάθος. "Ό άνθρωπος αυτός γλεν-
τοκοπούσε μέ άλλες γυναίκες.

Άπειρές και ίκεσίες

Ό τρομερός 'Ιαδέρης της Τρί-
της Δημοκρατίας έπαιρνε μελο-
δραματικό ύφος γιά νά εκφράση
όλη του τη συμπόνια πρός τη
φτώχη γυναίκα πού είχε πέσει κι'

ρισμόν του Ζολά, ήτο ό
«διαβολικός μηχανορράφος»
εις χείρας τών στρατηγών,
πού τό ανέβessαν τήν προ-
ανάκρισιν εναντίον του λο-
χαγού Ντρεύφους

κής κράσεως, νέα μόλις είκοσιπέν-
τε χρόνων. Μπροστά σ' αυτό τό
άνανταγενο ψυχικό μαρτύριο, στην
απερίγραπτη φουρτούνα πού τάρα-
ζε τό σπιντικό της, ή νεαρή 'Ε-
βραία είχε κυριολεκτικά έξουθενω-
θή. Δεν ήξερε τί νά σκεφθί. Τί νά
πιστέψη. Ήταν δυνατόν νά είναι
άληθινά αυτά τά τρομερά πού της
καταμαρτυρούσαν;... 'Αλλά πάλι,
μπορούσε νά λήη τέτοια έγκλημα-
τικά ψέματα ένας ανώτερος αξίωμα-
τικός του Γαλλικού στρατού, Ένας
έντεταμένος του ίδιου του ύπουρ-
γου τών Στρατιωτικών;

Άκλόνητη πίστη

Ή πίστη της όμως στόν άνδρα
της, στόν πατέρα τών παιδιών της,

καί ότι έλεγε συχνά πώς ό,τι και
νάκανε στό στρατό, δεν βέλανε νά
τού τό άναγνωρίσουν.

"Α! "Όποτε έτσι!... Νά λοιπόν
τό κίνητρο της προδοσίας! 'Αφού
δέν ήτανε τό χρήμα. "Ο Ντύ Πατύ
ύδριάμθευε. Είχε πιάσει τό λαυράκι
από τήν ούρά.

Καί σ' όλο αυτό τό διάστημα
πού έδssάνιζε τη δυστυχισμένη γυ-
ναίκα, ό ταγματάρχης Ντύ Πατύ
δέν έπαυε, φεύγοντας ύστερα από
τό δssανιστήριο νά της φέρνη τό
δεικτη μπρός στό στόμα και νά
της συσταίνει προστατευτικά:

— Καί πρό παντός ούτε λέξη
sé κανέναν!

Τήν έμπόδιζε συστηματικά ν' ά-
ναζητήση παρηγοριά, δσθήθεια.

Τήν άφνη, φεύγοντας, δουτη-
γμένη στα δάκρυα, ενώ εκείνος έ-
στερέωνε τό γελοίο μονόκλ του και
απομακρύνοντας πηδηχτός και εύ-
χαριστημένος, γιατί είχε εκτελέ-
σει τό χρέος του πρός τήν πα-
τρίδα και τό στρατό!

Καί οι έδδομάδες περνούσαν.

πούλου - Μαραγκοπούλου. Πηγή
άνεφοδιασμού μάς έγναν τις
τελευταίες μέρες και τό περιο-
δικό και ή αρθρογράφος. Μαζί
μ' αυτό και μία ικανοποίηση.
'Αλήθεια, πολλές φορές ύπο-
γραμμίσσαμε, ότι ισοτίπτα τών
δύο φύλων δέν μπορεί νά νοη-
θί, όσο έζακολουθεί στόν εύ-
ρωπαϊκό χώρο μας νά πνέουν
άσιατικοί άνεμοι.

Οί άνεμοι αυτοί θα κοπάσουν
μέ τη διαπαιδαγώνηση — ύπο-
στηρίζει ή κ. Μαραγκοπούλου.
Διδοσκαλία πού δέν γίνεται. «'Η
άντιμετώπιση του ενός φύλου
από τό άλλο μέ βάση τήν άνθρω-
πιά, τήν ισοτίπτα, τήν ειλικρί-
νεια είναι βασική αρχή πού ό-
χι μόνο δέν κρατά στήν κοινω-
νία μας, άλλ' άπεναντίας έχει
διαστρεβλωθί σε μεγάλο βαθμό
μέ κακές, πολλές φορές, τρα-
γικές συνέπειες».

Αναφέρει τά έγκλάματα τι-

παίγνια και κακόφημα σπίατα στό
Παρίσι και έμάςσαν δήθεν πληρο-
φορίες. Οί πράκτορες αυτοί έχτι-
σαν μέ τό «έτσι θέλω» τό μύθο,
ότι ό λοχαγός Ντρεύφους ήταν έ-
νας έκλυτος χαρτοπαίκτης και γυ-
ναϊκάς, θαμών των χειροτέρων πα-
ρισινών «τριπών». 'Αλλά Ντρεύφους
ύπήρχαν έκκτοντάδες μέσα στό
Παρίσι.

Έξαφάνιση έγγράφου

Έπάνω στην ίδια έρευνα είχαν
ασχοληθί και όργανα της άστυνο-
μίας. Καί αυτά δούλssαν δίδεια
δίχως προκατάληψη. Καί φυσικά
δέν έβρκαν τίποτε. 'Η έκθεση τους
άνεφερε πώς ό λοχαγός Ντρεύφους
ήταν έντελώς άγνωστος στα κακά-
φημα κέντρα του Παρισιού. 'Η έκ-
θεση αυτή πού δέν ήταν όλοική, θά
χαθί μυστηριωδώς από τό «ντασ-
σιέ» της ύποθέσεως. Ματαίως, θά

Συνέχεια εις τήν
= 3ην σελίδα

Δημοσιογραφικά έπίσης πληροφορία άναφθ-
ρουν ότι τό δίκτυο άπεκαλύφθη έπ' εύκαιρία της
αφίξεως, εις Ρώμην, της Σβετλάνα Στάλιν. 'Α-
στυνομικά πηγαί άναφέρουν ότι ό Ρινάλντι με-

→ Συνέχεια εις τήν
5ην σελίδα

ΟΙ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΒΗΜΑΤΟΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΤΟΥ
Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ

1
ΤΩΡΑ τελευταία δημοσιεύθηκαν σε σοβα-
ρά ελληνικά περιοδικά δύο διεξοδικές με-
λέτες σύγχρονών μας Βρετανών λογίων
πού πραγματεύονται ένα καιριο γιά τόν 'Ελ-
ληνισμό και τη μοίρα του θέμα: τη σχέση
του με τούς δύο μεγάλους πολιτισμούς πού έ-
χει εγγράψει στο ιστορικό του παρελθόν και
τούς θεωρεί εθνική του κληρονομιά — τόν άρ-
χαίο ελληνικό και τόν βυζαντινό.

Καί οι δύο μελέτες έχουν πολλά κοινά σημεία,
στην έκθεση και στη σημασιολόγηση των «γεγονό-
των» πού αναφέρουν, καθώς και στο γενικό έρμη-
νευτικό τους σχήμα, πράγμα πού μαρτυρεί ότι οι
συγγραφείς τους άντλούν από τις ίδιες πηγές και
τό βλέμμα τους ακολουθεί τήν ίδια όπτική γραμ-
μή. Μέ όλον όμως όπου οι έξηγήσεις τους βρίσκον-
ται, κατά μέγα μέρος, σε αντίθεση πρός τις ίδεες
πού μάς έδίδssαν νά έχουμε γιά τήν εθνική μας ί-
στορία, τη μακρινή και τήν πρόσφατη, οι άναγνω-
ρισμένοι δασκάλοι και συγγραφείς μας, και έπο-
μένως είναι φυσικό νά σκανδαλίζουν τη συνείδηση
σας, ούτε ή σύνταξη των δύο περιοδικών, πού δη-

Π. ΠΑΛΛΙΟΛΟΓΟΣ

μοσίευσαν σέ μετάφραση αυτά τὰ κείμενα, τὰ συνοδεύει με κανένα σχόλιο, ούτε είδα έως τώρα τούς επιστημονικούς μας κύκλους (αυτούς κυρίως πού διδάσκουν 'Ελληνικήν 'Ιστορία στα πανεπιστήμιά μας) νά συγκινηθούν καί νά δώσουν μιάν απάντηση, ώστε νά μάθουμε καί εμείς οί 'τρίτοι», τό μεγάλο κοινό, πού επιτέλους βρίσκειται, άν όχι ή πλήρης, τουλάχιστο τό μεγαλύτερο μέρος τής ιστορικής αλήθειας.

Τό ζήτημα, όπως θά δεδαιωθί — ελπίζω — ό άναγνωστής αυτής τής στήλης, είναι πολύ σοβαρό. Γιά τόυτό άνοιγί τή συζήτησή του σήμερα, μέ τή δρλωση ότι ευχαρίστως θά δώσω τό λόγο σέ όσους έχουν νά ειπουν άπάνω σ' αυτό κάτι ούσιαστικό, καί προπάντων επιστημονικά θεμελιωμένο. Σέ επιστήμονες θά άποστησωμε, πρέπει λοιπόν νά τούς μιλήσωμε τής άπιστήμης τή γλώσσα.

Οί μελέτες πού θά μάς άποσυχλήσουν είναι οί εξής : 1. «Βυζαντινισμός καί ρομαντικός 'Ελληνισμός», έναρκτήριο μάθημα τού νέου καθηγητή στην «'Εβρα Κοραή» τού Πανεπιστημίου τού Λονδίνου κ. Cyril Mango. Δημοσιεύθηκε στό τεύχος Φεβρουαρίου τού 1967 τού περιοδικού «'Εποχές» (σελ. 133-143). 2. «'Η ιστορική άνάδυση τού νεοελληνικού κράτους» τών κυρίων Philip Sherrard (διδάκτορα τής φιλοσοφίας καί συγγραφέα, πού έκτός από άλλα διδίχα σχετιζόμενα μέ τόν 'Ελληνισμό έχει έκδώσει καί μιάν 'Αυθολογία μεταφρασμένη στην άγγλική ελληνικών κειμένων, από τά αρχαία χρόνια έως σήμερα) καί John Campbell (καθηγητή τής σύγχρονης βαλκανικής ιστορίας στό Πανεπιστήμιο τής 'Οξφόρδης, πού δημοσίευσε τό 1964 μιά μεγάλη μελέτη γιά τούς Σαρακατσάνους καί τώρα ετοιμάζει τήν πολιτική ιστορία καί διογραφία τού 'Ιωάννη Μεταξά). Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Σύνορο», τεύχ. 40, χειμώνας 1966—67 (σελ. 250—267).

'Αρχίζω από τήν πρώτη. Πρόθεση τού κ. Cyril Mango, φανερή στή μελέτη του, είναι ν' άποδείξει μέ ιστορικοφιλολογικά τεκμήρια ότι ό νέος 'Ελληνισμός άφότου άπόκτησε μιά δική του ελευθερία έστια μετά τήν 'Επανάσταση τού 1821, έπλεασε μιάν «ίδεολογία», ένα πολιτικό μύθο, πού δεν έχει ιστορικά έρείσματα. Είναι ό «μύθος» τής αδιόκοπτης συνέχειας «πολιτισμού» από τήν 'Αρχαία 'Ελλάδα στό Βυζάντιο καί από τό Βυζάντιο στην Νέα 'Ελλάδα, όπως προσπαθήσε νά τόν τεχνουργήσει στην «'Ιστορία τού 'Ελληνικού 'Εθνους» ό Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος. 'Αρχαία όμως 'Ελλάδα καί Βυζάντιο — κατά τόν κ. Mango — δει έχουν τίποτα τό κοινό. 'Απέναντί στό κλασικό έλληνικό «άστυ» μέ τό δημοκρατικό πολίτευμα, τήν πολυθεία, τό κάλλος τού μέτρου καί τήν όρθολογική φιλοσοφία του, τό Βυζάντιο ήταν ένα θεοκρατικό imperium μέ μεσαιωνικό χαρακτήρα, μιά

ίδεολογία πολιτική πού συνδυάζε μέ κάποια λογική «στοιχεία τής θείας άπακόλυψης», καί ό βυζαντινισμός «μιά υοφελώδης φιλοσοφία», «στατική καί όπισθοδρομική». Γιά νά κάνει τήν κρίση τών δύο άνόμοιων έννοιών ό Κωνστ. Παπαρρηγόπουλος (καί καί γενεές τών 'Ελλήνων πού μεγάλωσαν μαζί του) μεταχειρίστηκε μιάν άπλή μέθοδο : «ό,τι ήταν καλό στό Βυζάντιο, δηλαδή καλό σύμφωνα μέ τίς άρχές τής Βικτωριανής Εύρώπης, ήταν έλληνικό, ό,τι ήταν κακό όφειλόταν στην διάλυση καί νόθευση τού 'Ελληνισμού». Τήν ίδια εικόνα έχομε — λέει ό Βρετανός ιστορικός — καί στό έργο ενός αντιπροσωπευτικού 'Ελληνα λόγιου τού τέλους τού περασμένου αιώνα, τού Δημητρίου Βικέλα («Περί Βυζαντινών», 1874) : ό μεσαιωνικός 'Ελληνισμός ήταν σά μιά κούπα κρασί πού τό άδειασαν σ' έναν άμφορέα γεμάτο νερό. Τό ύγρά πού σχηματίσθηκε άπ' αυτό τό άνακάτωμα, χρειάστηκε τήν άπόσταξη αιώνων γιά νά βρεί τό αρχικό χρώμα, τήν πρώτη γεύση του — αυτό έγινε στή Νέα Ελλάδα. «'Η αυτόν τόν τρόπο ό Βυζαντινισμός καί ό 'Ελληνισμός συγχωνεύτηκαν. 'Ο μυστικός γάμος τού Περικλή καί τής Θεοδώρας είχε έπιτευχθή. 'Εδωλεσαν τόν Παρθενώνα καί τήν 'Αγία Σοφία ως συμπληρωματικές έκφράσεις τού 'ιδιου έθνικού χαρακτήρα». 'Εδώ έχει τίς ρίζες τής ή περίφημη «Μεγάλη 'Ιδέα» πού έγινε τό όραμα καί ό εφιάλτης τού νέου 'Ελληνισμού, έως ότου τά γεγονότα, σκληρά, δραματικά, άδυσώπητα, τόν έκαναν νά έγκαταλείψι τή χίμαιρα καί νά προσγειωθί στην πραγματικότητα. — Άξιοσημείωτο μάλιστα είναι, κατά τόν κ. Cyril Mango, ότι κατά τή διαδρομή τών αιώνων τής εθνικής μας ιστορίας οί δύο έννοιες «χριστιανικό Βυζάντιο» καί «κλασική 'Ελλάδα» δρίσκονται σέ διαρκή άνταγωνισμό καί έναλλάσσονται στή θέση τού νικητή. Στόν κολοφώνα τής άκμής τής ή αυτοκρατορία μέ τόν άποκλειστικό καί φανατικό μεσσιανισμό τής θέλει νά είναι ένα υπερεθνικό, οίκομενικό imperium καί άπεχθάνεται τόν ειδωλολατρικό καί φυλετικό 'Ελληνισμό' τή τάση αυτή τηρεί ή κληρονομία τού Βυζαντίου 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία μέ τό Οίκομενικό Πατριαρχείο έως τά τέλη τού 18ου αιώνα. Τό αντίστροφο ρεύμα : υπερβαλγίγηση τού μεσαιωνικού καί σκοτεινού Βυζαντίου από τό κλασικό έλληνικό πνεύμα, προκαλείται μέσα στην έθνική συνείδηση τών Νεοελλήνων μετά τόν άπελευθερωτικό άνγαν άπό μίμηση ευρωπαϊκών προτύπων : στην Κεντρική Εύρώπη (όπου ζή καί γράφει ό Κοραής) γεννιέται ό ρομαντικός «'Ελληνισμός» πού μεταφέρεται καί στην 'Ελλάδα. 'Αργότερα (στίς άρχές τού αιώνα μας) μέ τήν κίνηση τού «φωτισμένου» δημοτικισμού ξαναγίνεται, κατά πολύ περίεργο τρόπο, ή άπόπειρα νά συνδεθί καί πάλι ό νέος 'Ελλη-

νισμός μέ τίς βυζαντινές καί ανατολικές ρίζες του (όρα 'Ιωνα Δραγούμη)...

Περίπου μέσα στό ίδιο έρμηνευτικό διάγραμμα κινούνται καί οί συγγραφείς τής 2ης μελέτης κύριοι Ph. Sherrard καί J. Cambell. 'Ιδού μερικές χαρακτηριστικές περικοπές πού μιλούν — νομίζω — εύγλωττότερα από κάθε περίληψη τής : «'Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, ιδίως μετά τήν εποχή τού αυτοκράτορα 'Ηρακλείου, στόν 7ο αιώνα, άφροίωσε 'ίως ίσχυρότατα στοιχεία έλληνικής παιδείας, ώστόσο δεν έγινε ποτέ έλληνική... Τό Βυζάντιο, σάν κράτος χριστιανικό, ήταν εχθρός τού 'Ελληνισμού' καί σ' όλη τή διάρκεια τής ιστορίας του αντιμετώπισε μ' έχθρότητα τίς φιλοσοφικές, θρησκευτικές καί ηθικές ιδέες τής αρχαιότητας — μιά έχθρότητα πού συμπολική έκδήλωσή τής ήταν τό κλεισιμο τής Σχολής τών 'Αθηνών από τόν 'Ιουστινιανό». «'Η συναίσθηση πού είχαν οί Βυζαντινοί τής διαφοράς καί τής άνωτερότητάς τους απέναντί στους δυτικούς καί ανατολικούς γείτονές τους, δεν προερχόταν τόσο από τό γεγονός ότι ήσαν οί φορείς τής πολιτιστικής παράδοσης τού 'Ελληνισμού ή ότι χρησιμοποιούσαν τήν έλληνική γλώσσα ή ότι ήσαν οί φυλετικοί άπόγονοι τών αρχαίων 'Ελλήνων... όσο από τό γεγονός ότι θεωρούσαν τόν έαυτό τους σάν τόν έλεκτολό λαό τού Θεού καί τήν αυτοκρατορία τους σάν τό οίονεί θείο όργανο μέ τό όποιο ήταν προορισμένο νά πληρωθί ή τριπλή ύπόσχεση τού Θεού στόν 'Αβραάμ».

Τήν αντίθετη άποψη αντιπροσωπεύει στην έθνική ιστορία τού νέου 'Ελληνισμού ό Κοραής, πνευματικός ηγέτης τών 'Ελλήνων τής διασποράς στη Δύση, ακολουθώντας τή γραμμή τών Γερμανών ρομαντικών λογίων...». «Τό έργο πού ανέλαβε ό Κοραής, καί πού γρήγορα θά γινόταν ό κύριος σκοπός τού εκπαιδευτικού συστήματος τού νέου κράτους, ήταν ή μεταστροφή τών έλληνόφωνων χριστιανικών πληθυσμών ένός ανατολικού κράτους σέ 'Ελληνες ούμανιστές, πού θά έξακολουθούσαν ώστόσο νά άσκουν τή χριστιανική τους θρησκεία γιά τήν ηθική τους ώφέλιμότητα». 'Ετσι εξηγείται — λένουν οί Βρετανοί λόγοι — ή δύναμη καί ή γοητεία πού άσκούσε ή «Μεγάλη 'Ιδέα» στίς ψυχές τών 'Ελλήνων κατά τόν 19ο αιώνα : όνειρό τους έγινε ή άναστήλωση μιάς Χριστιανικής Αυτοκρατορίας μέ τό λυτρωμό καί τών υπόδουλων άκόμη 'Ελλήνων. Τό περίεργο είναι ότι οί κύριοι Sherrard καί Cambell (έπιπρασμένοι από πρόσφατα κεντροευρωπαϊκά πρότυπα) πιστεύουν ότι μέ τή «Μεγάλη 'Ιδέα» είχε μέσα στην ψυχή τού έλληνικού λαού συνωφιστή κ' ένα αίσθημα ύπεροχής, ή πίστη ότι οί 'Ελληνες (όπως άλλοτε οί 'Εβραίοι) ήσαν ό περισσότερο λαός τού Θεού. «'Υπήρχε», γράφουν στή

μελέτη τους, «μιά συνταύτιση ή μάλλον σύγχυση στή συνείδηση τών 'Ελλήνων, σχετικά μέ τή δική τους έκλογή. Ήταν τόσο οί έλεκτοί τού Θεού, όσο καί οί φορείς τής έλληνικής μεγαλοφύας... Οί 'Ελληνες στό τέλος πίστεψαν πώς ήταν αθάνατοι, καί μόνο κάτω άπ' αυτό τό φώς θά μπορούσαν νά έρμηνευθούν σωστά τά γεγονότα τής ιστορίας τους. Κατά τό ίδιο έπιχείρημα, οί 'Ελληνες ήταν άνώτεροι άπό τούς άλλους λαούς καί δεν μπορούσε νά γίνη όπτός κανένας περιορισμός στή μελλοντική τους άποστολή μέσα στόν κόσμο, είτε μέ τήν πολιτική έννοια, δηλαδή τή φιλοδοξία ένός χρεοκοπημένου έθνους νά γίνη ό διάδοχος τής 'Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, είτε πολιτιστικά, μέ τήν άποστολή πού οί ίδιοι όριζαν στόν έαυτό τους, νά εκπολιτίσουν τή βάρβαρη 'Ανατολή».

Τίποτα δεν είναι πιά χρίσμο σ' ένα λαό από τό ν' άκούη ώμή καί καθαρή τήν αλήθεια, καί ιδίως από ένα χείλι. Γι' αυτό πολύ καλά έκαναν τά περιδικά μας νά δώσουν πλατεία δημοσιότητα (καί περίοψη θέση) στίς μελέτες τών Βρετανών συγγραφέων πού είχαν τήν άξίεπαιστη πρωτοβουλία νά αναλύσουν τήν έθνική μας κακοδαιμονία καί νά έπιστημάνουν τίς «φαντασιώσεις», στίς όποιες, κατά τήν αντίληψη τους, όφειλόνται τά άστοχημένα, τά λάθη, τά παθήματά μας — ή σημερινή αδεσπονησία στους πνευματικούς καί πολιτικούς προσανατολισμούς μας. Είναι άραγε άσφαλώς τεκμηριωμένες ή άνάλυση καί σωστή ή διάγνωση τους ; Προσωπικά έχω τήν έντύπωση ότι δεν είναι. 'Όσο μάλιστα προσπαθώ καί κατορθώνω νά παραμερίσω κάθε συναισθηματισμό καί φιλοτιμία έθνική (κακούς συμβούλους στην έκτίμηση τών ιστορικών γεγονότων) τόσο πείθομαι ότι ή εικόνα τού Νέου 'Ελληνισμού, ή καλοσχεδιασμένη βέβαια, πού παρουσιάζουν στίς μελέτες τους, δεν άποδίδει μέ άκρίβεια τήν ιστορική πραγματικότητα. Σέ πολλά σημεία έχουν, χωρίς άμφιβολία, βάλει τόν δάκτυλο στόν τύπο τών ήλων : όλο τό όμως πέφτουν τόσο έξω, πού τό τελικό άποτέλεσμα άπέχει πολύ από τήν αλήθεια. Πού βρίσκουν πραγματικά τό στόχο, καί πού όχι ; Περιμένα τους ιστορικούς μας νά έλέγξουν τά πορίσματα τών ξένων συναδέλφων τους καί νά μάς τό ειπουν. 'Απαράτηρητα δεν μπορούν, δεν επιτρέπεται ν' άφήσουν αυτά τά άβρα. 'Όσοι τά διάβασαν (καί είναι πολλοί, παραπολλοί) ζητούν νά διαφωτισθούν από τούς ειδικούς. 'Εάν στό μεταξύ δεν τό πράξουν, θά επιχειρήσω ένά ό μη ειδικός νά κάνω τό πρώτο κριτικό ξεκαθάρισμα στην επιφυλλίδα μου τής έρχόμενης έβδομάδας.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ